

ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΩΝ ΔΙΚΗΓΟΡΩΝ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ..... Δραχμας 7.50
ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ..... Φρ. Χρ. 8

ΕΤΟΣ Γ' — ΑΡΙΘΜΟΣ 102

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΚΑΤΑ ΣΑΒΒΑΤΟΝ

ΕΚΑΣΤΟΝ ΦΥΛΛΟΝ Λ. 10

Διὰ πάσαν αἰτίαν:

“ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΝ,” ΑΘΗΝΑΣ

Ἐν Ἀθήναις τῆ 21 Ἰουνίου 1908

Ἡ «ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ» διατελεῖ ὑπὸ τὴν ἐπιβλεψιν καὶ τὸν ἐλεγχον δωδεκαμελοῦς συμβουλίου ἐκ δικηγόρων ἐν Ἀθήναις.

Ἐπόπται τῆς ἔδρας καὶ ἐπεύθυνον

ΠΕΤΡΟΣ ΘΗΒΑΙΟΣ

Π. ΛΑΓΟΠΑΤΗΣ — Α. ΜΠΟΥΚΡΑΣ

Δικηγόροι ἐν Ἀθήναις

ΑΡΘΡΟΝ ΣΥΝΕΡΓΑΤΟΥ

ΔΙΚΑΙΟΤΕΡΑ ΚΡΙΣΙΣ

Δίκαιον καὶ ὠφέλιμον νομίζομεν εἶναι νὰ εξετασθῇ ἀπὸ τῶν στηλῶν τῆς ἐφημερίδος ταύτης ἡ ὑπουργία τοῦ παραιτηθέντος ὑπουργοῦ τῆς Δικαιοσύνης κ. Βοκοτοπούλου μετὰ τινος ἐπιμελείας καὶ περισσοτέρας ἐρεύνης περὶ τῆς πολιτείας αὐτοῦ ἐν σχέσει πρὸς τὴν Δικαιοσύνην. Διότι τοῦτο θ' ἀποβῇ ἀναντιρῆτως ὑπὲρ τῆς Δικαιοσύνης, ἐνθαρρυνόμενων καὶ ἐνισχυομένων εἰς τὰς προσπάθειαις αὐτῶν ἐκείνων οἵτινες θὰ δύνανται εἴτε ὡς ὑπουργοί, εἴτε ὡς βουλευταὶ νὰ συντελέσωσιν εἰς τὴν βελτίωσιν αὐτῆς.

Ἡ εὐδοκίμησις ἐνδὲς ὑπουργοῦ πρέπει, νομίζομεν, νὰ εξετάζηται πάντοτε ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τῆς διοικήσεως αὐτοῦ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν κειμένων νόμων πρὸς τὸ συμφέρον τῆς Δικαιοσύνης καὶ ἀπὸ τῆς ἀνωτέρας ἀπόψεως τῆς ἀντιλήψεως τῶν κακῶς ἐχόντων καὶ τῆς ἰκανότητος τῶν μέσων τῆς θεραπείας εἴτε διὰ μέτρων διοικητικῶν εἴτε διὰ μέτρων νομοθετικῶν, ἀν δὲ τοιαύτη πρέπει νὰ εἶναι ἡ ἐξέτασις τῆς πολιτείας παντὸς ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης ὑπουργοῦ, ὀφειλομένη νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι ἡ ἐπίκρισις ἢ γενομένη ἐν τῇ παρελθόντι φύλλῳ τῆς «Δικαιοσύνης» δὲν εἶναι ἡ δικαιοτέρα.

Διότι ἡ πολιτεία τοῦ παραιτηθέντος ὑπουργοῦ κατεκρίθη εἰς τὰ προηγούμενα φύλλα τῆς «Δικαιοσύνης» οὐχὶ διὰ τὴν διοίκησιν καὶ τὴν διαχείρισιν τῆς ἀρχῆς ὑπὸ τοῦ παραιτηθέντος ὑπουργοῦ, ἀλλὰ διότι δὲν ἐπετεύχθη ἐπὶ τῆς ὑπουργείας του ἡ ἐπιψήφισις ἔστω καὶ μερικῶν τῶν πολλῶν νομοσχεδίων τὰ ὅποια ὑπεβλήθησαν παρ' αὐτοῦ εἰς τὴν Βουλὴν. Ἡ μὲν ἐπιψήφισις νομοσχεδίων εἶναι ἀναμφιβόλως πρόχειρον ἐπιχειρήμα προσενοῦν ἐντύπωσιν καὶ μόρφωσιν κοινῆς γνώμης κατὰ τῆς ἐπιτυχίας τοῦ ὑποβαλόντος αὐτὰ ὑπουργοῦ· ἀλλὰ τὸ ἐπιχειρήμα δὲν εἶναι ὀρθόν, καὶ περὶ τούτου πρέπει, νομίζομεν, νὰ κάμωμεν λόγον.

Ὁ κ. Βοκοτόπουλος ὀλίγους ἔσχε τοὺς προκατόχους του μεθ' ὧν ἐπιτρέπεται νὰ συγκριθῇ ἐν τῇ διαχείρισί τῆς ἀνωτάτης ἀρχῆς ἐν τῇ κέντρῳ τῆς διοικήσεως· καὶ περὶ τούτου δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ δευτέρα γνώμη, καθὼς ὀλίγοι διεχειρίσθησαν ὡς αὐτὸς τὴν ἐξουσίαν μετὰ τοιαύτης εὐλαθείας εἰς τὰ συμφέροντα τῆς Δικαιοσύνης καὶ ἐπιμελοῦς ἐκπληρώσεως τοῦ καθήκοντος. Ὡς τρανὴ τοῦτου ἀπόδειξις ἄς σημειωθῇ τὸ γεγονός, ὅτι καθ' ὅλον τὸ μακρὸν σχετικῶς διάστημα τῆς ὑπουργείας του, ἐν ᾧ πολλάκις ἐτέθη ὑπὸ τὸν ἐλεγχον τῆς ἐθνικῆς ἀντιπροσωπείας καὶ τοῦ ἡμερησίου τύπου, οὐδέποτε ἀπεδείχθη ἔστω καὶ ἐπ' ἐλάχιστον πα-

ρανομήσας, ἢ ἐνεργήσας πράξιν τινα πρὸς βλάβην τῆς Δικαιοσύνης. Τοῦναντίον ἔχομεν ἀποδεδειγμένην τὴν διαρκῆ αὐτοῦ καὶ ἀποτελεσματικὴν προσπάθειαν ν' ἀπομακρύνῃ ἀπὸ τῆς ἐξασκήσεως τῆς διοικητικῆς αὐτοῦ ἐξουσίας, ἰδίᾳ ὅσον ἀφορᾷ τὴν τοποθέτησιν τῶν ἀνωτέρων δικαστικῶν ὑπαλλήλων, τὸν καθαρισμὸν τοῦ δικαστικοῦ κλάδου, τὴν προαγωγὴν τῶν δικαστῶν καὶ τὴν πλήρωσιν τῶν εἰσαγγελικῶν ἐδρῶν, τὴν ἐπιδρασιν τῶν βουλευτῶν.

Καὶ πρέπει ν' ἀνομολογήσωμεν τὸ ἀληθῶς ἐξαιρετικὸν φαινόμενον τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ νόμου περὶ ἀποχωρήσεως τῶν πλημμελησάντων δικαστικῶν ὑπαλλήλων, ὅστις ἐκοιμᾶτο ἀπὸ τοῦ 1898, καὶ διὰ τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ ὁποῦ ἀπεχώρησαν καὶ πρόεδροι Πρωτοδικῶν καὶ Πρωτοδικαὶ μὴ δικαιοῦμενοι νὰ κατέχωσι δικαστικὰς θέσεις.

Εἶδομεν ἐπὶ τῆς ὑπουργείας τοῦ κ. Βοκοτοπούλου προαγωγὰς Ἀρεοπαγιτῶν, Ἐφετῶν καὶ Προέδρων Πρωτοδικῶν κατὰ τὰς ὁποίας πρώτην φορὰν ἴσως ἡ κεντρικὴ ἐξουσία εἶπε πρὸς τοὺς βουλευτὰς «κάτω τὰς χεῖρας».

Εἶδομεν ἐπὶ τῆς ὑπουργείας τούτου συμπληρωμένας τὰς κενὰς εἰσαγγελικὰς θέσεις διὰ δικαστῶν ὧν ἡ προηγούμενη πανθομολογουμένως εὐδόκιμος δικαστικὴ ὑπηρεσία, πολλὰ διὰ τὴν ἀνύψωσιν τοῦ ἐμπειρομένου εἰσαγγελικοῦ κλάδου ὑπόσχεται, καὶ ὧν ὁ διορισμὸς δὲν ἐγένετο παρὰ τῇ ἐλευθερίᾳ καὶ ἀνεπηρέαστῳ ἐκλογῇ τοῦ ὑπουργοῦ συμφώνως πρὸς τὰς ὑποδείξεις τῆς ὑπηρεσίας.

Μόνον εἰς τὸ ζήτημα τῶν μετακινήσεων τῶν κατωτέρων δικαστικῶν λειτουργῶν (εἰρηνοδικῶν καὶ τῶν γραμματέων τούτων) δὲν ἠδυνήθη ὁ παραιτηθεὶς ὑπουργὸς ν' ἀπομακρυνθῇ τῆς σχολιαστικῆς ὁδοῦ, ἢ ἐχάραξεν ἢ συναλλαγῇ. Ἀλλὰ τὴν ἀγαθὴν προαίρεσιν τούτου ὅπως ἀπαλλαγῇ ἡ δικαιοσύνη τοῦ ὀλεθρίου αὐτοῦ διοικητικοῦ καθεστώτος, ἀποδεικνύουν τὰ παρ' αὐτοῦ ὑποβληθέντα εἰς τὴν Βουλὴν νομοσχέδια περὶ μεταθέσεως τῶν εἰρηνοδικῶν καὶ τῶν γραμματέων τούτων καθ' ὄρισμένα χρονικὰ διαστήματα καὶ τὸ περὶ καταργήσεως τῶν ὀλιγώτερον χρησίμων εἰρηνοδικείων.

Ἀπὸ νομοθετικῆς δὲ ἀπόψεως ὁμολογεῖται καὶ ὑπ' αὐτῶν τῶν ἐπικριτῶν τοῦ κ. Βοκοτοπούλου, ὅτι μετ' ἐξαιρετικῆς ἐπιμελείας ἐμερίμνησεν οὗτος περὶ τῆς διὰ νομοθετικῶν μέτρων βελτιώσεως τῶν κακῶς ἐχόντων, οὐ μόνον ἐν τῇ πολιτικῇ ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ ποινικῇ δικαιοσύνῃ, μέτρων ἅτινα ἔτυχον καὶ τῆς ἐπιδοκιμασίας τῆς ὀλομελείας τοῦ Ἀρείου Πάγου, οἷον τὸ περὶ μεταρρυθμίσεως τῆς Πολ. Δικονομίας.

Ἄλλ' ἢ μὴ ἐπιψήφισις τῶν σχε-

τικῶν πρὸς ταῦτα νομοσχεδίων δὲν εἶνε παντάπασι δίκαιον νὰ βαρύνῃ τὸν εἰσηγητὴν αὐτῶν ὑπουργόν, ὅταν λάβωμεν ὑπ' ὄψιν ἀφ' ἐνδὸς τὸν πλημμελεῖ τὸν τρόπον τῶν ἐργασιῶν τῆς Βουλῆς, ἐνεκα τῶν ἀταλειῶν τοῦ κανονισμοῦ αὐτῆς, ἀφ' ἐτέρου τὰ ἔκτακτα νομοθετήματα τὰ ὅποια ἐψηφίσθησαν κατὰ τὰς παρελθούσας συνόδους, καὶ τῶν ὁποίων τὸ κατεπεῖγον καὶ τὸ ἐξόχως σοβαρὸν παρηγηκόνισεν κατ' ἀνάγκην πᾶσαν ἄλλην νομοθετικὴν ἐργασίαν.

Ἐν συνόλῳ λοιπὸν ὀφειλομεν νὰ ὁμολογήσωμεν, ὅτι ὁ κ. Βοκοτόπουλος ἀπερχόμενος τοῦ ὑπουργείου τῆς Δικαιοσύνης, δὲν ἀφίνει τὴν ἐντύπωσιν ἀποτυχόντος ὑπουργοῦ, ἀλλ' ὑπουργοῦ προστατεύσαντος ἐν τῇ μέτρῳ τοῦ δυνατοῦ μετὰ πάσης ἐπιμελείας καὶ φιλοπονίας τὰ συμφέροντα τῆς Δικαιοσύνης, καὶ παρασκευάσαντος ἐργασίαν νομοθετικὴν, ἐγγυωμένην ὁμολογουμένως τὴν βελτίωσιν τῶν τῆς Δικαιοσύνης πραγμάτων.

ΖΗΤΗΜΑ ΥΨΙΣΤΟΝ

Καὶ ὅτε τὸ πρῶτον ἠγγέλθη ἐκ Κορίνθου ἡ δικαστικὴ καταδιώξις τοῦ ἱεροκήρυκος, ἐπὶ δευτέρῳ ἐξυβρίσει ἀπὸ τοῦ ἀμβωνος τῆς δικαστικῆς ἀρχῆς, ἐθειώρησα καθήκον ὑπέρτατον, νὰ κατακρίνω δριμύτως αὐτὴν, δι' ὅσης ἂν εἶχον δυνάμει, ὡς ἄτοπον ὑπὸ πᾶσαν ἐποψίν, ὡς ἀσεβὴ καὶ παράνομον. Διὰ ν' ἀποδείξω τὸ δίκαιον τῆς κατακρίσεώς μου ἐκείνην, δὲν θὰ εἶχον ἢ ν' ἀναδημοσιεύσω αὐτὴν ἐκ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 70 τῆς 10 Νοεμβρίου 1907 φύλλου τῆς «Δικαιοσύνης». Ἄδύνατον ἦτό μοι καὶ νὰ φαντασθῶ, ὅτι ὁ ἱεροκήρυξ ἐκείνος θὰ παρεπέμπτο εἰς δίκην. Καὶ ἔμως παρέπεμψαν ἀδιστακτικῶς αὐτὸν ἀμφότερα τὰ Συμβούλια, ὁ δὲ Ἀρείος Πάγος ἀπέρριψε τὴν ἀναίρεσίν του.

Τὸ ζήτημα εἶνε ὑψίστον καὶ μέγιστον, διότι πρόκειται περὶ τῶν ὁρίων τοῦ λόγου ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, περὶ λογοκρισίας ἐν τῇ ἀπὸ τοῦ ἀμβωνος ἠθικῆς διδασκαλίᾳ, περὶ τῆς ἐλευθερίας τῆς Ἐκκλησίας ἐν τῇ ἐνασκήσει τοῦ κυριωτάτου τῶν καθηκόντων ἀλλὰ καὶ τῶν δικαιωμάτων αὐτῆς. Ἐν ἄρθρον βέβαια δὲν ἄρκει πρὸς ἐντελὴ ἐρευνᾶν καὶ ἐξέτασιν τοῦ ζητήματος. Καὶ διὰ τοῦτο, ἐπὶ τοῦ παρόντος, θὰ περιορισθῶμεν κυρίως εἰς τὸ νὰ καταδείξωμεν διὰ βραχείων τὸ ἄνω ποταμῶν τῆς δικαστικῆς καταδιώξεως τοῦ ἱεροκήρυκος καὶ ὑπὲρ τὴν σχολαστικωτάτην καὶ στενωτάτην ἐκτίμησιν τῶν πραγματικῶν περιστατικῶν.

Πρὶν ἢ γράψω ταῦτα μετέβην εἰς τὸν Ἀρείον Πάγον καὶ εἶδον καὶ ἀνέγνωσα τὴν ἀπόφασιν αὐτοῦ τὴν ἀπορρίψασαν τὴν ἀναίρεσιν τοῦ ἱεροκήρυκος. Καὶ εἶδον, ὅτι, εἰπὼν ὁ ἱεροκήρυξ ἀπὸ τοῦ ἀμβωνος «δὲν εὐρίσκομεν δικαιοσύνην διότι οἱ δικασταὶ ἐπηρεάζονται», παρεπέμπεται εἰς δίκην ἐνώπιον τοῦ ἀνωτέρου Πλημμελειοδικείου, ἐπὶ ἐξυβρίσει τῆς δικαστικῆς ἀρχῆς, κατὰ τὸ ἄρθρον 21 τοῦ περὶ ἐξυβρίσεων ἐν γένει καὶ τύπου νόμου ἔχον οὕτω: «Μὲ φυλάκισιν δύο ἐβδομάδων μέχρι δύο ἐτῶν τιμωρεῖται ὅστις καθυβρίζει δι' ὀνειδιστικῶν λέξεων, κινήματων, ἢ ἀπειλῶν, βλασφημει, ἢ ἐγγράφως, διὰ συμβολικῶν παραστάσεων,

ἢ διὰ ζώσης, χλευάζει ἢ λοιπὸν βασιλικὸν ἀξίωμα ἢ ἀρχὴν, ὄρκωτον κριτήριον ἢ ὑπάλληλον τοῦ Κράτους, ἢ τοῦ δήμου κλπ.»

Ἡμεῖς, ὡς καὶ ἄλλοτε εἶπομεν, πρῶτον μὲν δὲν ἀναγνωρίζομεν εἰς τὴν Πολιτείαν τὸ δικαίωμα, ἢ καὶ τὸ τυχερὸς Εἰσαγγελέως, εἰσερχομένου ὡς λογοκριτοῦ ἐν τῇ ναφῇ τοῦ Θεοῦ, ἐλέγχῃ αὐτὴ τοὺς λόγους τῶν ἱεροκηρῶν καὶ οὕτως εἰπεῖν ἀποτέμνουσα λεξεῖδια ἢ καὶ φρασεῖδια ἐκ τῶν λόγων αὐτῶν νὰ εἰσάγῃ αὐτοὺς κατηγορομένους ἐνώπιον τῶν ποινικῶν δικαστηρίων. Τὸ Σύνταγμα ἡμῶν αὐτό, καθ' ἣν ἔχει γνώμη καὶ ὁ Εἰσαγγελεὺς τοῦ Ἀρείου Πάγου (ἀπορον δὲ πῶς ἐλησμόνησεν αὐτὴν) ἀνεγνώρισε τὴν Ἐκκλησίαν κυρίαρχον ἐν τῇ ἐνασκήσει τῶν καθηκόντων αὐτῆς· κυριαρχία δὲ ὑπὸ ἐλεγχον βεβαίως οὐδὲ νοεῖται. Ναὶ μὲν κατὰ τὸ Σύνταγμα οἱ λειτουργοὶ τῆς θρησκείας εὐρίσκονται ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησιν τῆς Πολιτείας, ἀλλὰ τούτο βεβαίως, κυρίαρχου οὐσίας τῆς Ἐκκλησίας, μόνον ἐν ταῖς πράξεσιν αὐτῶν ἐκτός τῆς ἐνεργείας τῶν καθηκόντων τῶν, πρὸς ἐξυπηρέτησιν σκοπῶν αὐτοτελῶν καὶ ἐντελῶς ξένων πρὸς τὰ καθήκοντά των. Πᾶσα ἀπὸ τοῦ ἀμβωνος ἀδεξιότης καὶ ἐν τῇ λόγῳ παρεκτροπῇ τοῦ ἱεροκήρυκος ὑπήχεται ὑπὸ τὸν ἐλεγχον μόνων τῶν ἀνωτέρων αὐτοῦ ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ ἱεραρχίᾳ, πρὸς οὗς εἶδει ν' ἀπευθυνθῇ ἡ Πολιτεία, ἀν διεκρίνε παρεκτροπὴν καθ' ἑαυτῆς, μόνον δ' ἐκείνοι ἐδικαιοῦντο κατὰ τοὺς ἐκκλησιαστικούς κανόνας νὰ κρίνωσι καὶ τιμωρήσωσι τὸν ἱεροκήρυκα. Διότι εἶνε παραλογώτατον νὰ ἱεροκηρύσσῃ ὑπὸ τὴν ἐπιβολὴν καὶ κατὰ τὰς παραδόσεις καὶ ὁδηγίας τῆς Ἐκκλησίας καθ' ὑποχρέωσιν, νὰ κρίνηται δὲ κατὰ τὰς διαθέσεις καὶ τοὺς κανόνας τῆς Πολιτείας.

Πᾶσα ἄλλη γνώμη ἀναίρει τὴν κυριαρχίαν τῆς Ἐκκλησίας, ἀνεγνωρισμένην, λέγω, ὑπὸ τοῦ Πολιτεύματος ἡμῶν. Δικαίωμα εἶχεν ἡ εἰσαγγελικὴ ἀρχὴ νὰ καταδιώξῃ τὸν ἱεροκήρυκα ἐκεῖνον, μόνον ἐὰν ἠδύνατο νὰ ὑποστηρίξῃ, ὅτι ὁ ἀπὸ τοῦ ἀμβωνος λόγος αὐτοῦ ἀποκλειστικὸν σκοπὸν εἶχε τὴν ἐξυβρίσιν τῆς δικαστικῆς ἀρχῆς, βεβαιουμένου δὲ τούτου ὑπὸ τῆς ἀνακρίσεως ἢ παραπομπῇ εἰς δίκην θὰ ἐδασίζετο ἐπὶ τοῦ ὅτι ὁ ἱεροκήρυξ ἔθηκεν ἑαυτὸν ἐκτός τῶν καθηκόντων καὶ δικαιωμάτων τῆς ἐκκλησιαστικῆς τῆς λειτουργίας, ἐκτός τῆς κυριαρχίας τῆς Ἐκκλησίας· ἀλλὰ μὴ βεβαιουμένου τούτου ρητῶς ὑπὸ τῶν βουλευμάτων ὁ κ. Εἰσαγγελεὺς τοῦ Ἀρείου Πάγου εἶδει νὰ προτείνῃ τὴν ἀναίρεσιν ἐπὶ ὑπερβάσει καθηκόντων κατὰ τὸ ἄρθρ. 477 τῆς Ποιν. Δικονομίας. Διότι ἄλλως καθίσταται ἀδύνατον τὸ ἔργον τῶν ἱεροκηρῶν κατὰ τὰς παραδόσεις τῆς Ἐκκλησίας τὰς ὑπὸ τοῦ Συντάγματος ἀνεγνωρισμένας, κατὰ τὰς ὁδηγίας τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἀπὸ 22 Ἀυγούστου 1838 κυρωθείσας ὑπὸ Βασ. Διατάγματος ἀπὸ 26 Ἰουνίου 1858, κατόπιν τοῦ ὁποῦ καὶ πρὸ ὀλίγων ἐτῶν νόμοι τοῦ Κράτους προβλέπουσιν εἰς ὑποστήριξιν τοῦ κηρύγματος τοῦ θεοῦ λόγου. Καὶ καθίσταται ἀδύνατον, διότι εἰς ἕκαστον λόγον αὐτοῦ ἕκαστος ἱεροκήρυξ, ὡς ὁ ἐν Κορίνθῳ συνήγγησε τὸ ἄρθρον 21, θὰ ἔχη πρόσκομμα τὸ ἄρθρον 30 τοῦ αὐτοῦ νόμου, καθ' ὃ «καταγινώσκειται ποιηὴ ὁσάκις ἢ προσβολὴ τῆς τιμῆς ἀπευθύνεται εἰς οἰκογένειαν, εἰς πολιτικὸν ἢ θρησκευτικὸν σωματεῖον, ἢ κοινωनीαν, εἰς τάξιν ἢ εἰς κλάσιν ἀνθρώπων, ἢ εἰς ἔθνος ὀλόκληρον κλπ.» Οὕτως ὅστε ὁ ἱεροκήρυξ θὰ παρεπέμπτο εἰς δίκην, κατὰ τὸν Ἀρείον Πάγον, καὶ ἂν ἔλεγε, «πληροφοροῦμαι,

δτι εν τῇ κοινωνίᾳ ὑμῶν συμβαίνουσι κλοπαί» καὶ ἂν ἔλεγε, «χριστιανοί, λάθετε ὑπ' ὄψιν, ὅτι τὸ ἔθνος ὑμῶν μαστίζεται ὑπὸ τῆς ἐγκληματικότητος» καὶ ἂν ἔλεγε, «πληροφοροῦμαι, ὅτι οἱ ὑποδηματοποιοὶ τῆς πόλεως ταύτης δὲν ἐργάζονται εὐσυνειδήτως» καὶ ἂν ἔλεγε, «πληροφοροῦμαι περὶ παντοπωλῶν μὴ ζυγίζοντων ἀκριβῶς τὰ εἶδη τοῦ ἐμπορίου των!» Δὲν εἶχε ταῦτα ὑπ' ὄψιν ἡ Ἱερά Σύνοδος, γράφουσα ἐν τῇ ὑπ' ἀριθ. 8070 τῆς 27 Ὀκτωβρίου 1867 ἐγκυκλίῳ αὐτῆς «πᾶσα περὶ θεωρητικᾶς ὑποθέσεις ἑμίλια τοῦ ἱεροκήρυκος ἀποδοίνει ἀκαρπὸς τοῖς ἀκροαμένοις, ἅ τε τῆς διανοίας τῶν πλείστων αὐτῶν μὴ δυναμένης ἀντιληφθῆναι τῶν ὑψηλοτέρων αὐτοῦ. Ἐπομένως οἱ θεωρητικοὶ αὐτοῦ λόγοι οὐ δύνανται, ὡς εἰκός, εἰσδύσαι εἰς τὴν καρδίαν τοῦ χριστιανοῦ, ὥστε ἐξαλεῖψαι τοὺς φαύλους ἐν αὐτῇ τύποις καὶ ἐγκολάψαι τοὺς ἀμείνους» ὡς ἀναντιρρήτως οὐν ἀρμοδιωτέρα τῇ καταλήξει καὶ πνευματικῇ δυνάμει τοῦ λαοῦ ἔστω ἡ πρακτικῇ, ὡς καταληπτὴ τοῖς ἀκροαταῖς, ἑμίλια αὐτοῦ, συγκινοῦσα τὸν κρυπτόν τῆς καρδίας ἄνθρωπον, ἀρπάζουσα ἐκ τῶν κακίῶν καὶ ἀφοσιόουσα αὐτὸν τῇ Θεῷ. Ἡ Ἱερά Σύνοδος εἶχεν ὑπ' ὄψιν τὸ Σύνταγμα, καθ' ὃ αὕτη ἐστὶν ἡ Ἀνωτάτη Ἀρχὴ τῆς διοικήσεως τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας, ἣν διοικεῖ κυριαρχικῶς κατὰ τοὺς ἱεροὺς κανόνας καὶ τὰς ἱεράς παραδόσεις. Δὲν ἠδύνατο δὲ καὶ νὰ φαντασθῇ, ὅτι οἱ λόγοι τῶν ἱεροκήρυκων θὰ ἐκρίνοντο κατὰ τὰ ἄρθρα 21 καὶ 30 τοῦ περὶ ἐξουδρίσεων καὶ τύπου νόμου.

Ἀλλ' ἐπὶ τέλους συζητήσωμεν τὸ θέμα ὑπὸ τὴν στενωτάτην αὐτοῦ ὄψιν ὑπὸ τὴν ὄψιν, ἣν ἔσχον τὰ δικαστικά Συμβούλια καὶ ὁ Ἀρειος Πάγος. Διότι ἀτυχῶς ὑπάρχουσι καὶ οἱ φρονούντες, ὅτι ἡ Ἐκκλησία δὲν εἶνε κυρίαρχος, ἀλλ' ὑποκειμένη τῇ Πολιτείᾳ; μὴ ἀντιλαμβάνομενοι, ὅτι καθιστώσων δέξυμρον τὸ ἔθνος «ἐλευθέρα Ἐκκλησία ἐν ἐλευθέρᾳ Πολιτείᾳ», ὅπερ ἐπίσης ἐπικαλοῦνται. Κατηγορεῖται ὁ ἱεροκήρυξ ἐπὶ ἐξουδρίσει τῆς δικαστικῆς ἀρχῆς. Τί ἐννοεῖ δὲ τὸ ἄρθρον 21 τοῦ περὶ ἐξουδρίσεων καὶ τύπου νόμου διὰ τῆς φράσεως «βασιλικὸν ἀξίωμα ἢ ἀρχὴν;» Μίαν τινὰ διακεκριμένην λειτουργίαν τοῦ Κράτους κατωτέραν. Κατωτέραν, λέγομεν, διότι τοῦτο συνάγεται οὐ μόνον σαφῶς καὶ αὐθεντικῶς ἐκ τοῦ Συντάγματος, διακρίνοντος μεταξὺ «ἐξουσιῶν» καὶ «ἀρχῶν», ἀλλὰ καὶ ἐξ αὐτοῦ τοῦ Ποινικοῦ νόμου περιέχοντος καὶ ἐν τῇ προκειμένῳ θέματι ἰδιαιτέρον ἄρθρον περὶ ἐξουδρίσεως τῆς Κυβερνήσεως, τὸ ἄρθρον 20 αὐτοῦ τοῦ περὶ ἐξουδρίσεων νόμου. Ἐπομένως «ἀρχαί», κατὰ τὴν ἔννοιαν τοῦ ἄρθρου 21, εἶνε τὸ Πρωτοδικεῖον Κορίνθου, ἡ Νομαρχία Ἀρκαδίας, ἡ Εἰσαγγελία Πρωτοδικῶν Ναυπλίου, ἡ Δημαρχία Ἀθηναίων, ἡ Ἐφορὰ Καλαβρυτινῶν, τὸ Τελωνεῖον Ζακύνθου κλπ. κλπ. Καὶ ἐν τοιαύτῃ ἀναμφηρίστως ἔννοιά τοῦ νόμου, ποία ὀρισμένως «ἀρχὴ» τοῦ Κράτους προσεδίληθη διὰ τῆς φράσεως «δὲν εὐρίσκομεν δικαιοσύνην, διότι οἱ δικασταὶ ἐπηρεάζονται;» Μὴ κατονομαζομένης ὑπὸ τῶν

βουλευμάτων ὀρισμένης «ἀρχῆς», ὑποχρέωσιν εἶχεν ὁ Ἀρειος Πάγος νὰ δεχθῆ τὴν ἀναίρεσιν διὰ κακὴν ἐρμηνείαν καὶ συγχρόνως κακὴν τοῦ νόμου ἐφαρμογῆν. Τὸ πρᾶγμα εἶνε κατάδηλον. Διότι, ἐὰν εἶνε δυνατόν νὰ νοηθῆ ἀδικημα ἀπέναντι τῆς Πολιτείας ἐν τῇ ἐκπληρώσει καὶ ἐνασκίσει ὑποχρεώσεως καὶ καθήκοντος ἐπιβεβλημένου ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας, ἐν τῇ προκειμένῃ περιστάσει διὰ τῆς κατηγορουμένης φράσεως πρόκειται περὶ παραβάσεως τοῦ ἄρθρου 30 τοῦ περὶ ἐξουδρίσεων νόμου, δηλαδή περὶ προσβολῆς κατὰ τάξεως ἢ κλάσεως ἀνθρώπων, ὅτε ὅμως ἀπρητεῖτο καὶ ἐγκλησις ἐνὸς μέλους τῆς προσδληθείσης τάξεως ἢ κλάσεως. Ἀπρητεῖτο ὅμως ἐπὶ πλέον νὰ συναχθῆ ὑπὸ τῆς ἀνακρίσεως καὶ νὰ βεβαιωθῆ ρητῶς ὑπὸ τῶν βουλευμάτων, ὅτι ὁ ἱεροκήρυξ ἐκεῖνος, ἐπὶ τῇ ἀποκλειστικῇ σκοπῇ προσβολῆς, διεκλήρυξε ρητῶς καὶ σαφῶς ὡς ἐπιπαραζομένους ὅλους ἀνεξαιρέτως τοὺς δικαστάς, ὑπὸ λόγων δὲ κειμένων ἐν τῇ ἐαυτῶν ὑποστάσει. Διότι, ἐν ἐλάλησε περὶ τινῶν μόνον δικαστῶν, δὲν προσέβαλε τὴν τάξιν, ἀλλ' εἶπε μίαν ἀλήθειαν καὶ συχνὰ δικαστικῶς πιστοποιουμένην καὶ ὑπὸ τῶν κορυφῶν τῆς δικαστικῆς ἱεραρχίας κηρυσσομένην καὶ ἀνθρωπίνως ἀναπόφευκτον. Διότι ἐν ἐλάλησε περὶ ἐξωτερικῶν λόγων ἐπηρείας πάντων ἔστω, εἶνε σύμφωνος πρὸς ὅλους ἡμᾶς καὶ ἰδιαιτάτα πρὸς τοὺς κ.κ. Πρόεδρον καὶ Εἰσαγγελέα τοῦ Ἀρείου Πάγου, ἐξεδήλωσε δὲ ὁ ἱεροκήρυξ ἕνα στοιχασμόν του, εἰς τὴν ἐκφρασιν τοῦ ὁποίου εἶχε δικαίωμα μὲν ἐκ τοῦ Συντάγματος ὑποχρέωσιν δὲ ἐκ τοῦ μεγάλου καὶ ἱερωτάτου καθήκοντος ὅπερ τὴν ὄραν ἐκείνην ἐξετέλει. Ὅστε οὕτε παράδοσιν τοῦ ἄρθρου 30 ἠδύνατο νὰ δεχθῆ ὁ Ἀρειος Πάγος, ἐρμηνεύων αὐτὸς καὶ ἐφαρμόζων τὸν νόμον. Ἀλλὰ τέλος πάντων δεχθῶμεν, ὅτι ὀρθῶς ἐχαρακτηρίσθη ἢ πράξις ὡς ἐξουδρίσις τῆς δικαστικῆς ἀρχῆς. Ποῖου εἶδους ἀδικημα εἶνε ἡ προσβολὴ δημοσίας ἀρχῆς, ὅταν μάλιστα, ὡς ἐν προκειμένῳ, μὴδὲ δι' ὑπανιγμῶν ἀπευθύνεται καθ' ὀρισμένου προσώπου; Προσβάλλει προδήλως τὸ κύρος καὶ τὴν αὐθεντίαν τῆς Πολιτείας, διαταράσσει καθ' ἐν ἔστω μέρος αὐτῆς τὴν καθεστηκυῖαν ἔννοιαν τάξιν, ἀποτελεῖ καταφανῶς ἄδικημα πολιτικόν. Δὲν εἶνε δυνατόν νὰ εὐρεθῆ δικολάβος, ὅστις νὰ ὑποστηρίξῃ τὸ ἔναντιον. Ἐν προκειμένῳ μάλιστα, ὅπου, ἐν ἡ κατηγορουμένη φράσει ἀποτελῆ ἀδικημα καὶ δὴ τὸ δι' ὃ παραπέμπεται ὁ ἱεροκήρυξ, μόνον διὰ τῆς ἐντελῶς Ἱησοῦτικῆς ἐκδοχῆς ὡς συνωνύμων τῶν λέξεων «ἀρχὴ» καὶ «ἐξουσία» εὐρίσκει ἐφαρμογῆν τὸ ἄρθρον 21 τοῦ νόμου. Καὶ ἤθελεν ἐρωτήσῃ τις, πῶς δὲν προϋτάθη ὑπὸ τοῦ κ. Εἰσαγγελέως καὶ δὲν παρέπεμφεν ὁ Ἀρειος Πάγος τὸν κατηγορούμενον ἐνώπιον τῶν φυσικῶν αὐτοῦ δικαστῶν, ἐνώπιον τῶν ἐνόρκων; Ἀλλ' ἡ ἀπάντησις εἰς τὸ ἐρώτημα τοῦτο περιέχει μέγιστον ζήτημα καὶ σημαντικώτατον σύμπτωμα τοῦ πολιτικοῦ ἡμῶν βίου. Ἐκπληροῦντες ὅσον ἂν ἡμεῖς δυνηθῶμεν ἐπιβεβλημένον καθήκον, θὰ δώ-

σωμεν μίαν ἄλλην φορὰν ἀναλυτικῶς τὴν ἀπάντησιν αὐτήν. Ἐπὶ τοῦ παρόντος ἀρκούμεθα, νὰ εἴπωμεν, ὅτι, ἐν ἐπρόκειτο νὰ παραπεμφθῆ ἐνώπιον τῶν ἐνόρκων ὁ ἱεροκήρυξ ἐκεῖνος, οὕτε σκέψις θὰ ἐγένετο περὶ δικαστικῆς του καταδιώξεως καὶ ἐν εἶχε πρᾶγματι θῆξῃ τὰ ἀχραντα μυστήρια τῆς δικαστικῆς γραφειοκρατικῆς φιλαυτίας. Ἐπὶ τούτοις, πᾶν ἄλλο νομίζω, ἢ ὅτι ἐξηγτηλῆθῃ ὁ ἔλεγχος τῆς ἀποφάσεως τοῦ Ἀρείου Πάγου, μάλιστα ἀπὸ γενικωτέρως ἀπόψεως. Ἀλλ' ἐν τούτοις, ἀπεύχομαι, νὰ δώσῃ ἡμῖν ἀφορμὴν ἢ αὐτὴ ὑπόθεσις, ὅπως ἐπανέλθωμεν ἀναλυτικώτερον, ἐκτεινόμενοι καὶ ἐπὶ ἄλλων μεθόδων τῆς νομολογίας τοῦ Ἀνωτάτου Δικαστηρίου, αἰτίνας καὶ τῆς προκειμένης ὑποθέσεως τὴν ἐξέτασιν περιώρισαν εἰς ὀλίγας ξηρὰς καὶ τυπικὰς λέξεις ἐν τῇ ἀποφάσει αὐτοῦ.

Εὐδελτίος Κουλουμπάκης

ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟΝ ΚΕΝΟΝ

Δικηγόροι δύνανται ἤδη νὰ ὀδοῦ μέλην ἐφορευτικῶν ἐπιτροπῶν κατὰ τὰς ἐκλογάς :

Εἶνε ἄξιαι πολλῆς προσοχῆς, ἰδίως διὰ τοὺς δικηγόρους, αἱ διατάξεις τῶν ἄρθρ. 18 καὶ 19 τοῦ νεοῦ νόμου ΓΣΚΑ' (3221) τοῦ 1907, Περὶ τροποποιήσεως καὶ συμπληρώσεως τῶν περὶ ἐκλογῆς βουλευτῶν καὶ περὶ δημοκρατικῶν νόμων.

Κατὰ τὸ ἄρθρ. 38 τοῦ νόμου ΧΜΗ' περὶ ἐκλογῆς βουλευτῶν, ἡ κλήρωσις τῶν μελῶν τῶν ἐφορευτικῶν ἐπιτροπῶν ἐγένετο ἐξ εἰδικοῦ καταλόγου περιέχοντος τὰ ὀνόματα «τῶν δημοτῶν, ὅσοι διετέλεσάν ποτε, ἀλλὰ δὲν διατελοῦσι προεστάμενοι δημοσίας τινὸς ὑπηρεσίας ἢ νόμιμοι αὐτῶν ἀναπληρωταί, δικασταί, λειτουργοὶ παντὸς βαθμοῦ μέχρι τοῦ γραμματέως πρωτοδικῶν, γραμματεῖς ταμείων, ὑπάλληλοι ὑπουργείων, μέχρι καὶ τοῦ γραμματέως β' τάξεως, δήμαρχοι, δημαρχικοὶ πάρεδροι, ἐπαρχιακοὶ σύμβουλοι, ἐνορκοὶ, ὑποθηκοφύλακες, διδάσκαλοι, πλὴν τῶν δημοδιδασκάλων, πληρεξούσιοι εἰς ἐθνικὰς συνελεύσεις ἢ βουλευταί, εἴτε διετέλεσαν εἴτε διατελοῦσι δικηγόροι, συμβολαιογράφοι, ἱατροί, φαρμακοποιοὶ ἢ ἐπαρχιακοὶ ἢ δημοτικοὶ σύμβουλοι».

Διὰ τοῦ ἄρθρ. 18 ὅμως τοῦ ρηθέντος νόμου ΓΣΚΑ' αἱ ἐφορευτικαὶ ἐπιτροπαὶ κληροῦνται, ἐν μὲν τοῖς δήμοις, ἐν οἷς ἐδρεύουσι κακουργιοδικεῖα, ἐκ τοῦ ἐν ἰσχύϊ καταλόγου τῶν ἐνόρκων, ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις δήμοις, εἰς οὓς ἐφαρμόζεται ὁ νέος οὗτος νόμος, ἐκ καταλόγου συντασσομένου κατὰ τὰς περὶ ἐνόρκων διατάξεις τῶν ἄρθρ. 14—17 καὶ 19—26 τοῦ νόμου ΒΚΗ' τοῦ 1892, ἐκ τῶν κοινοῦ τῶν ἢ μονίμως διαμενοντῶν ἐν τῷ δήμῳ πολιτῶν Ἑλλήνων, ἀποκλειόμενον παντὸς δημοσίου ἢ δημοτικοῦ ὑπαλλήλου». Κατὰ δὲ τὸ ἄρθρ. 19 τοῦ

αὐτοῦ νόμου ΓΣΚΑ' «Δημόσιοι καὶ δημοτικοὶ ὑπάλληλοι . . . δὲν δύνανται νὰ κληρωθῶσι μέλη τῶν ἐφορευτικῶν ἐπιτροπῶν, ἢ κληρωθέντες τυχόν, δὲν δύνανται νὰ λάβωσι μέρος εἰς τὴν συγκρότησιν τῶν ἐφορευτικῶν ἐπιτροπῶν, οὐδὲ νὰ διορισθῶσι γραμματεῖς αὐτῶν».

Κατὰ τὸ ἄρθρ. 30. «Πᾶσα διάταξις ἀντιβαίνουσα εἰς τὸν παρόντα νόμον καταργεῖται».

Ἐκ τῆς παραβολῆς τῶν ἀνωτέρω παρατεθέντων ἄρθρων 38 τοῦ παλαιοῦ καὶ 18 τοῦ νέου νόμου, προσπίπτει ἀμέσως εἰς τὴν ἀντίληψιν ὅτι, ἐνῶ ὁ παλαιὸς νόμος, ὅστις καὶ σήμερον ἰσχύει εἰς οὓς δήμους δὲν εἰσῆχθη ὁ νέος (ἄρθρ. 21 τοῦ τελευταίου τούτου), διατάσσει ὅτι οἱ διατελοῦντες ἐνορκοὶ ἀποκλείονται ἐπὶ ποινῇ φυλακίσεως κλπ. (ἄρθρ. 82 τοῦ παλαιοῦ, ὡς ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ ἄρθρ. 1 τοῦ νόμου ΒΥΓ' τοῦ 1900), τῆς ἐνασκίσεως καθηκόντων ἐφορευτικῆς ἐπιτροπῆς, τὸν νεώτερον δὲ τῶν νέου νόμου ἢ κλήρωσις τῶν μελῶν τῶν ἐφορευτικῶν ἐπιτροπῶν γίνεται ἐκ τοῦ ἐν ἰσχύϊ καταλόγου τῶν ἐνόρκων, ὅπου ἐδρεύουσι κακουργιοδικεῖα. Τούτέστι διὰ νὰ ἐνασκίση τις τὰ καθήκοντα μέλους ἐφορευτικῆς ἐπιτροπῆς, πρέπει ἀπαραιτήτως νὰ ἦναι ἐνορκος. Ἡ τοιαύτη ἀρχὴ ἀντιθεσις δύο νόμων ἰσχυρόντων συγχρόνως ἐν Ἑλλάδι (ἄρθρ. 27 τοῦ νέου νόμου) εἶνε προδήλως τόσον ἀπότομος, προκειμένου μάλιστα περὶ ἀξιοποῖνου πράξεως, ὥστε ἀποβάνει ἀνεξήγητος. Ὁ αὐτὸς νομοθέτης, ἄγνωστον δικαί, εἰς τινὰ μέρος τοῦ κράτους ἀπαγορεύει τὴν πρᾶξιν ταύτην, ἐπὶ ποινῇ, ἀλλὰ καὶ δὲ τὴν ἐπιβάλλει ἐπὶ τῇ αὐτῇ ποινῇ.

Τοὺς δικηγόρους ὅμως ἐνδιαφέρει πολὺ ἄλλο ζήτημα πηγάζον ἐξ ὁμοίας ἀντιφάσεως τῶν δύο νόμων. Ἐνῶ τὸ ἀνω παρατεθέν ἄρθρ. 38 τοῦ ΧΜΗ' νόμου ρητῶς καὶ λεπτομερῶς διαστέλλει τοὺς δημοσίου ὑπαλλήλους, ὀρίζον τίνες ἐξ αὐτῶν δύνανται καὶ τίνες δὲν δύνανται νὰ εἶσι μέλη ἐφορευτικῶν ἐπιτροπῶν, καὶ διατάσσει ὅτι οἱ δικηγόροι δύνανται νὰ κληρωθῶσι καὶ νὰ ὑπηρετήσωσιν ὡς μέλη τοιαύτων ἐπιτροπῶν, ἀφ' ἑτέρου τὰ ἄρθρ. 18 καὶ 19 τοῦ νέου νόμου, καταλείποντα πᾶσαν τοιαύτην διαστολήν, ἀποκλείουσι πάντα ἀνεξαιρέτως δημοσίον ὑπάλληλον τῆς ἐνασκίσεως τῶν καθηκόντων ἐφορευτικῆς ἐπιτροπῆς.

Κατὰ δὲ τὰ ἄρθρ. 142 καὶ 151 τοῦ Ὀργ. τῶν Δικαστηρίων «Οἱ δικηγόροι εἶναι δημόσιοι ὑπάλληλοι».

Ἐκ τῆς τοιαύτης ἀντιθέσεως μεταξὺ τῶν δύο νόμων, ἐχόντων τὸ γράμμα αὐτῶν τόσον σαφές, οὐδεμία ἐπιτρέπεται ἀμφιβολία ὅτι ὁ νέος νόμος ἐννοεῖ ν' ἀποκλείσῃ καὶ τοὺς δικηγόρους τῆς ἐνασκίσεως τοιαύτων καθηκόντων, διότι, ἐπιχειρήσας νὰ τροποποιήσῃ τὰ κατὰ τὸν παλαιὸν νόμον προσόντα τῶν κληρωσίμων μελῶν τῶν ἐφορευτικῶν ἐπι-

ΔΗΜ. Α. ΠΕΤΡΑΚΑΚΟΥ
Υψηλοῦ τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαίου

ΠΟΛΙΤΕΙΑ ΚΑΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

(De lege lata)

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγ. καὶ τέλους)

[Παρατηρήσεις ἐπὶ τῆς γνωμοδοτήσεως τοῦ κ. Εἰσαγγελέως τοῦ Ἀρείου Πάγου περὶ τοῦ ζητήματος τοῦ διορισμοῦ τῶν ψαλτῶν καὶ νεωκόρων, ἐπὶ τῆς περὶ ταύτης κρίσεως τοῦ βουλευτοῦ κ. Χ. Βοζίκης καὶ ἐπὶ τῶν περὶ τῆς ἐν λόγῳ κρίσεως παρατηρήσεων τοῦ Σ. Ἐπισκόπου Μεσσηνίας κ. Μελετιοῦ:]

VII

Πᾶς κανὼν ἀποτελῶν συνταγματικὴν διάταξιν δὲν δύναται ἐγκύρως νὰ ἀρθῆ ἢ μεταρρυθμισθῆ διὰ νόμου. Ἐννοεῖται ἀφ' ἑαυτοῦ, ὅτι ἐκεῖνοι οἱ κανόνες δὲν ἰσχύουν, ὅσοι τυχόν ἀντίκεινται εἰς τὸ Σύνταγμα ἢ ὅσοι ἐκδοθέντες πρὸς ὀρισμένας καιρικὰς περιστάσεις καὶ τούτων παρελθούσων κατηργήθησαν ἀφ' ἑαυτῶν, λόγῳ τοῦ ἰδίου περιεχομένου, συμφώνως πρὸς τὰς γενικὰς τοῦ δικαίου

ἀρχάς. Τοῦτο τεθέντος ἴδωμεν ἂν οἱ περὶ ψαλτῶν καὶ νεωκόρων κανόνες ὑπάρχουν εἰς τινὰ τῶν ἐν λόγῳ περιπτώσεων, τί δὲ περὶ αὐτῶν ὀρίζουν.

1. Ὁ κ. Βοζίκης εὐρίσκειν ἐν τῇ ἱστορικῇ ἐξελίξει κανονικοὺς καὶ μὴ ψάλτας ὑποστηρίζει ὅτι εἰς τοὺς μεταγενεστέρους χρόνους ἐξέλιπε τὸ τάγμα τῶν ψαλτῶν ἐμεινεν λοιπὸν μόνον λαϊκοί, μὴ κανονικοί, ψάλται, ἄρα μὴ κληρικοί, ὅπως εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἐκκλησίαν. Τοῦτο ὅμως δὲν εἶνε νομίζω τὸ πρᾶγμα ζήτημα. Ἐὰν σήμερον ὑπάρχουν ἢ δὲν ὑπάρχουν κανονικοὶ ψάλται, τοῦτο εὐθύνει τὴν Ἐκκλησίαν, οὐδ' εἶνε δυνατόν ἢ ἐνδεχομένη ἀνυπαρξία τοιαύτων νὰ χρησιμεύσῃ πρὸς ὑποστήριξιν, ὅτι οἱ σχετικοὶ κανόνες κατηργήθησαν. Τὸ οὐσιώδες εἶνε, ἐὰν τὸ Κ. Δ. χαρακτηρίξῃ τούτους ὡς ἀνήκοντας εἰς τὸν κλῆρον, περὶ τοῦτου δὲ οὐδεὶς ὁ ἀντιλέγων. Ἡ Εἰς. Γνωμ. ἐπικαλεῖται τοὺς κανόνες: 26 ἀποστ. 23, 24, 25 τῆς Ἀποδ. 77 τῆς ἐν Τρουλλῶ καὶ 51 τοῦ Μ. Βασιλείου, οὓς ἀπέχω διὰ τοῦτο νὰ ἐπικαθάρω, ὀρθῶς δὲ διακρίνει ἱερωμένους καὶ κληρικούς, τῶν ψαλτῶν ὑπαρχόντων εἰς

τοὺς τελευταίους τούτους. (Πρὸβλ. καὶ Σύντ. Ματθ. Βλάστ. στοιχ. ε' κεφ. θ' καὶ λε' : Πῶς δεῖ ψάλλειν καὶ περὶ ψαλτῶν καὶ ἀνγκυωστῶν). Ἐκ τῶν ἰσχυόντων ἐκκλησ. νόμων τοῦ 52 προτιμώτερον νὰ μὴ ἀνζητῶνται ἐπιχειρήματα, ἀφοῦ διὰ τούτων, ὡς ἀπεδείχθημεν, ἀνετρέπη τὸ Κ. Δ. Αὐτὸς ὁ τρόπος τοῦ ψάλλειν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἀποτελεῖ ἱεράν παράδοσιν, τῆς ὁποίας ἡ Ἐκκλησία εἶνε θεματοφύλαξ, συνεπῶς δὲ συνταγματικὴν διάταξιν. Πλὴν τούτων ὅμως ὁ κληρικὸς χαρακτηρησμός τῶν ψαλτῶν ἐμφανίζεται ἀριδήλως ἐκ τοῦ 4 κανόνος τῆς ἐν Τρουλλῶ Συνόδου, ὀρίζοντος: «Ἐἴ τις ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, ἢ ὑποδιάκονος, ἢ ἀναγνώστης, ἢ ψάλτης, ἢ θυρωρός, γυναικὶ ἀφιερωμένην τῷ Θεῷ μηχθεῖη, καθαιρείσθω, ὡς τὴν νύμφην τοῦ Χριστοῦ διαφθείρας: εἰ δὲ λαϊκός, ἀφορίζεσθω». (Πρὸβλ. καὶ Ἀρμεν. Παράρτ. 4, 19 . . . καὶ ἀνγκυωστὰς καὶ ψάλτας, οὓς πάντας κληρικούς καλοῦμεν . . . Ὁρ. καὶ Νεαρ. 123, 19). Τὸ ἀξίωμα τοῦ ἀναγνώστου διέφερε τοῦ τοῦ ψάλτου, βραδύτερον δὲ συνηθῆναι εἰς τὸ αὐτὸ πρό-

σωπον ἀμφότερα, ἐπικρατήσαντος τοῦ ψάλλειν διὰ τοῦτο ὁ Ζωναράς σχολιάζων τὸν 22 κανόνα τῆς Ἀποδ. 77 παρητήρει: «Καὶ τοῖς ἀνγκυωστὰς γὰρ τὸ ἀνγκυώσκειν τὰς θείας Γραφὰς εἰς ἐπήκοον τοῦ λαοῦ ἔργον ἦν . . . ἀλλὰ νῦν ἔργον αὐτοῖς τὸ ψάλλειν . . .» Καὶ τὸ Κ. Δ. τῆς Δύσεως θεωρεῖ ἀμφοτέρους ὡς ordinaires minores. Εἰς τοὺς κανόνες, τοὺς φερόμενους ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ Ἱππολύτου (7, 48) ὁ ἀνγκυώστης προηγεῖται τοῦ ὑποδιακόνου, ἀπαιτοῦνται δὲ δι' αὐτόν, οἷα καὶ διὰ τὸν διάκονον προσόντα (Ornatus sit virtutibus diaconi). Οἱ βυζαντινοὶ νόμοι ἐν τῇ διαρρυθμίσει τῶν κατὰ τὸν κλῆρον περιέχουν πλείστους ὅσους καὶ περὶ ἀναγκυωστῶν καὶ ψαλτῶν διατάξεις. Οὕτως ὁ ἐπίσκοπος ἔχει «τελεστικὴν» δυνάμιν πρεσβυτέρου καὶ διακόνου, ὑποδιακόνου, ἀναγνώστου, ψάλτου καὶ μοναχοῦ» (Ἐπαναγ. 7, 1 Ἀρμεν. παρ. 4, 7), πρέπει δὲ νὰ γίνεσθαι δεκτὸς ὁ μὲν ἀνγκυώστης ἀφ' ὅτου ὀγδόου ἢ γρόνου καὶ ἐπίσταται ἀναγκυώσκειν ψάλτης δὲ, ἐξ οὗ καὶ αὐτὸς δύναται ψάλλειν» (Ἀρμεν. π. 9, ἀντιθέτως πρὸς τὴν Νεαρ. 123, 13 ὀρι-

**ΔΙΚΗΓΟΡΟΙ
ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΑ ΚΑΙ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΙ
ΤΗΣ ΑΛΛΟΔΑΦΗΣ**

Καθ' ἣν ἐποχὴν ταλαινίζει ἡμᾶς τὸ γλωσσικὸν ζήτημα ἐν τῷ συνόλῳ τοῦ, τοὺς Γερμανοὺς νομικοὺς ἀπασχολεῖ τὸ αὐτὸ ζήτημα, οὐχὶ ὡς γλωσσικὸν καθαρῶς, ἀλλ' ὡς ζήτημα ὕφους τῶν δικαστικῶν ἀποφάσεων καὶ δικηγόρων ἐν γένει. Διαπρεπὴς δικηγόρος τοῦ Μονάχου, χειριζόμενος τὸ ζήτημα τοῦτο δι' ἰδίᾳ μελέτης, δημοσιευομένης ἐν τῷ τεύχει τοῦ Ἰουνίου τῆς ἐν Βερολίῳ «Ἐφημερίδας τῶν Νομικῶν», εἰκονίζει διὰ τῶν ἐξῆς τὴν κατάστασιν τοῦ ὕφους τῶν Γερμανικῶν δικηγόρων καὶ ἰδίᾳ τῶν δικαστικῶν ἀποφάσεων: «Ἀτελεύτητοι προτάσεις συμπλέκονται πρὸς ἀλλήλας καὶ περιπλέκονται διὰ διαφορῶν ὅτι καὶ διότι καὶ ἐπειδὴ καὶ ἐνόσφ καὶ πρὸ πάντων καὶ ἀφοῦ, τόσον γοιφωδῶς, ὥστε καταντᾶ νὰ ἀπαιτῆται ἰδιαιτέρᾳ ὄλως δυσχερὴς ἐργασία πρὸς διάκρισιν τῆς κυρίας προτάσεως ἀπὸ τῆς παρεπομένης καὶ τῆς κυρίας ἐννοίας ἀπὸ τῆς δευτερευούσης». Καὶ ἐρωτᾷ διαπορῶν ὁ γράφων: «Τί ἐξυπηρετεῖ ὁ τρόπος οὗτος τῆς ἐκθέσεως τῶν ἰδεῶν; Σοφίας ἐνδειξίς ἢ πολυμαθείας εἶνε οἱ γλωσσικοὶ αὐτοὶ γράφοι, οὓς προφανῶς ἐπιτηδεύμενοι παρατάσσουσιν οἱ δικασταὶ μας, οὔτινες ἐπὶ τέλους δὲν ὀμιλοῦν οὕτω;» Καταλήγει δὲ μὲν τὸν ἐξῆς ἀφορισμὸν: «Ἡ νομικὴ γλῶσσα κατ' οὐδένα λόγον εἶνε ἐπιτετραμμένον νὰ καταστῇ γλῶσσα ἰδιαιτέρᾳ, καταληπτῆ εἰς ὀρισμὸν κύκλον ἀνθρώπων. Τὸ ἰδεῶδες παντὸς δικαίου εἶνε νὰ παραμένῃ πάντοτε ζωντανὸν ἐν τῇ φαντασίᾳ τοῦ λαοῦ. Ὅταν καταστῇ ἐν τῇ ἐφαρμογῇ του ἀκατάληπτον, οὐδεμίᾳ ὑπάρχει ἀμφιβολία, ὅτι ἀσφυκτικῶς καὶ ἀποθνήσκει.» Ἄν δὲν πλανώμεθα, πολλὰ τῶν παρατηρήσεων τούτων δύνανται νὰ ἐφαρμοσθῶσι καὶ παρ' ἡμῶν.

Ἄφοῦ ἔχομεν συνειθίσει νὰ θεωρῶμεν πᾶν παράβολον ὡς ἐξ Ἀμερικῆς προερχόμενον, ἅς λάθωμεν γινώσκων καὶ τοῦ κατωτέρου, ὅπερ θὰ ἦτο ἀπίστευτον ἂν δὲν ἀνεγράφετο εἰς σοβαρὸν Γαλλικὸν νομικὸν περιοδικόν. Ἐν τινὶ ποινικῇ δίκῃ ἐνός τῶν Κακουργιοδικείων τῆς Νέας Ἰόρκης, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὴν μηδένα διαταγμὸν ἐπιτρέπουσαν ἀποδεικτικὴν διαδικασίαν, οἱ ἑνορκοὶ ἐκήρυξαν ἀθῶον τὸν κατηγορούμενον. Τὸ πρᾶγμα ἐξεπλήξε τόσον τὸν πρόεδρον τῶν συνεδρῶν, ὥστε ἕνα τῆ ἀπαγγελίᾳ τῆς ἐτυμηγορίας, ἠρώτησεν οὗτος τοὺς ἐνορκοὺς πῶς κατάρθρωσαν νὰ καταλήξουσιν εἰς τοιοῦτο συμπέρασμα. Καὶ ἡ ἀπάντησις, ἐν δημοσίᾳ ἀκομῇ συνεδριάσει, ἐδόθη αὐ-

ἀποτελεῖται ἀπὸ σειρὰν ὄλην λεπτομερειῶν, αἵτινες συστηματικῶς παρατιθέμεναι θὰ ἀπαρτίσουν ἴσως ἕνα ὀραῖον τόμον ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἀπομνημονεύματα ἐνός Ἰπουργοῦ» εἰς τὴν συγγραφὴν τοῦ ὁποῦο εἰλικρινῶς προτρέπομεν τὸν κ. Δ. Βοκοτόπουλον.

Εὐχαρίστως καθιστῶμεν γνωστὸν, ὅτι μετὰ τὴν λήξιν τῆς τελευταίας ἐν τῷ Ζαππειῷ μεγάρῳ Καλλιτεχνικῆς ἐκθέσεως, ἤνοιξε τὰς

Αἱ ὀραῖαι τέχναι πύλας τῆς ἐτέρᾳ, ἐπίσης Καλλιτεχνικῆς, ζωγραφικῆς καὶ φωτοτυπίας, ἐν Κυπριασίᾳ. Τῆς ἐκθέσεως ταύτης ἀποκλειστικὸς σκοπὸς εἶνε ἡ μέχρι τοῦ τελείου ἀπομίμησις καὶ διάδοσις τῶν Ἑλληνικῶν ἐν γένει χαρτονομισμάτων, ἰδιαιτάτα δὲ τῶν χαρτίνων διδράχμων καὶ πενταδράχμων. Κατὰ τὰς ἐκ τῆς πόλεως ἐκείνης τῆς Πελοποννήσου ἀσφαλεῖς ἡμῶν πληροφορίας, ὀργανωταὶ καὶ ἰδρυταὶ τῆς πολλὰ ὑποσχόμενης ἐκθέσεως ταύτης εἶνε οἱ κατάδικοι καὶ ὑπόδιοκοι τῆς πόλεως ἐκείνης, μέγαρον δὲ αὐτῆς τὸ κτίριον τῶν φυλακῶν. Λέγεται ὅτι τὸ Κράτος, ἐκπλαγὲν πρὸ τῆς ἀπροσδοκήτου ταύτης προόδου τῶν τροφίμων του, διέταξε τὴν ἐνέργειαν ἀναχρίσεων, ὧν τὸ πόρισμα ὑποσχόμεθα νὰ ἀνακοινώσωμεν εἰς τοὺς περιεργούς.

Ἐν ἀκομῇ παράδειγμα τῆς καταστάσεως τῆς νεωτέρας ἡμῶν νομοθεσίας παρέχει διὰ τῆς ἐν ἐτέρᾳ στήλῃ δημοσιευομένης μελέ-

Ἐπὶ τοῦ γόνατος τῆς του, ὅ ἐν Ἀθήναις δικηγόρος κ. Ἰωάννης Φραγκιάς. Φαντασθῆτε νόμον ἀπειλοῦντα διὰ ποινῆς τὸν δημόσιον ὑπάλληλον τὸν ἀναλαμβάνοντα τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ μέλους τῆς Ἐφορευτικῆς ἐπιτροπῆς ἐν ἐκλογαίς, συγχρόνως ὅμως ἀπειλοῦντα τὸν αὐτὸν ὑπάλληλον διὰ ποινῆς ἐὰν ἀρνηθῇ νὰ ἀναλάβῃ τὴν αὐτὴν ὑπηρεσίαν! Τὸ θλιβερότερον δὲ ὅλον εἶνε ὅτι ὁ νόμος τοῦ 1907 περὶ τροποποιήσεως καὶ συμπληρώσεως τοῦ περὶ ἐκλογῆς βουλευτῶν καὶ περὶ δημοκρασιῶν νόμου, περὶ οὗ ὀμιλεῖ ὁ κ. Ι. Φραγκιάς, ἐθεωρήθη μέχρι ἐσχάτων ὡς τελειὸς καὶ ὡς μετ' ἀκρας ἐπιμελείας συντεταγμένους, πρᾶγμα ὅπερ παρέχει ἀμυδρὰν εἰκόνα ὅλων τῶν ἄλλων νεωτέρων, νόμων τῶν συνηθέστατα μετὰ τὸ μεσονύκτιον καὶ ὑπὸ ἀλλοκαγμοῦς ψηφισμένων.

Ἑλληνικὰ ἀποφθέγματα
Ὅσοι γὰρ καὶ τελευθὲν βέλτιστον τῶν ζώων ὁ ἀνθρώπος ἐστίν, οὕτω καὶ χωρισθὲν νόμου καὶ δικῆς χειριστὸν πάντων.
(Ἀριστοτέλους Πολιτικά)

σεως δύο μέχρις ἐξ μηνῶν καὶ τριετῶς στερήσεως τῶν πολιτικῶν αὐτοῦ δικαιωμάτων. Ἐνοεῖται δὲ ὅτι μετὰ τῶν δύο τούτων κινδύνων εἶναι ὅπως οὐδὲν δύσκολος ἡ ἐκλογή.

Ἰω. Γ. Φραγκιάς

Αἰ στήλαι τῆς «Δικαιοσύνης» εἶνε εἰς τὴν διάθεσιν παντὸς δικηγόρου, δικαστοῦ ἢ ἄλλου δικαστικοῦ προσώπου, εὐρισκομένου εἰς τὴν ἀνάγκην ἢ ἐπιθυμοῦντος νὰ ἀνακηνήσῃ πᾶν ἐν γένει ζήτημα σχετιζόμενον μετὰ τὴν ἀπονομὴν τοῦ δικαίου.

Ἐὰν δὲν εἴχομεν περὶ τοῦ κ. Δ. Βοκοτοπούλου οἶαν ἀπεριφράστως εἰς τὰ δύο προηγουμένα φύλλα ἐξεδηλώσαμεν γνώμην, Συμφωνότατοι τότε, ὅσα περὶ αὐτοῦ ἐπὶ τῇ συμπύσει τῆς ἀποχωρήσεώς του ἐγράψαμεν, μονομερῶς λαμβανόμενα, θὰ ἠδύναντο νὰ ἐρμηνευθῶσιν ὡς προσωπικὴ κατὰ ἐνός χειρισθέντος τὰ τῆς Δικαιοσύνης ἡμῶν πολεμικῇ, πρᾶγμα, ὅπερ, μέχρι τοῦδε τοῦλάχιστον, δὲν ἀπέτελεσε γνώρισμα τῶν στήλων τῆς ἐφημερίδος ἡμῶν. Τῶν ἐπεξηγήσεων τούτων ὑπῆρχε καθ' ἡμᾶς ἀνάγκη, διότι, μετ' αὐτάς, τὸ πλεῖστον μέρος τῶν περὶ τῆς δράσεως τοῦ κ. Δ. Βοκοτοπούλου παρατηρήσεων ἐγκρίτου ἡμῶν συνεργάτου, ἅς ἐν ἐτέρᾳ στήλῃ παραθέτομεν, ἠδύνατο νὰ θεωρηθῇ καὶ ὡς αὐτονόητον. Ἀφ' ἧς ἡμέρας ὁ ὀδοστρωτήρ τῆς συναλλαγῆς ἐν γένει, ἰδιαιτάτα δὲ τῆς κοινωνικῆς, συνέτριψεν ἕνα Τρικουπην, ἀξίως μεγάλης θὰ ἦτο νὰ ἀπῆται τις ἀπὸ τοὺς συγχρόνους πολιτευτὰς μας πλήρη ἀπὸ τῆς αὐτῆς συναλλαγῆς ἀπομάκρυνσιν, ὅπως ἐπίσης ἀδίκημα μέγιστον, ἂν ἀνελάμβανέ τις νὰ χαρακτηρίσῃ ὡς ἀποτυχόντα τὸν δημόσιον βίον παντὸς διότι κατ' αὐτὸν ὑπεκλίθη ἅπαξ ἢ πλεῖστον πρὸ τῆς ἰδίας συναλλαγῆς. Τοιαύτην ἔννοιαν βεβαιούμεν καὶ πάλιν, ὅτι οὔτε εἶχον οὔτε ἦτο δυνατόν νὰ ἔχουν αἱ περὶ τοῦ κ. Δ. Βοκοτοπούλου κρίσεις ἡμῶν. Ἐκεῖνο ὅπερ πᾶς ἔχων μεθ' ἡμῶν τὴν αὐτὴν περὶ τοῦ παραιτηθέντος Ἰπουργοῦ ἀρίστην ἰδέαν ἐδικαιοῦτο νὰ ἀξιῶσιν παρ' αὐτοῦ, θὰ ἦτο ἢ ἐν εὐρύτερᾳ γραμμῇ δράσις. Ἐν ταύτῃ, ἡμεῖς πρῶτοι, ἐλάβομεν τὸ θάρρος νὰ ὀμολογῶμεν, ὅτι δὲν ἐδεῖχθη ἀντάξιος οὔτε πρὸς τὸ ἐπιστημονικὸν οὔτε πρὸς τὸ πολιτικὸν του ἀνάστημα. Τὸ διατὶ ἐπῆλθε τὸ ἀποτέλεσμα τοῦτο,

τροπῶν καὶ δεχθεὶς ὡς νέαν βᾶσιν κληρώσεως τοὺς καταλόγους τῶν ἐνόρκων, τῶς ἀποκλειομένων ἐπὶ ποινῇ, εἶχε προφανῶς ὑπ' ὄψιν του πάσας τὰς ἐν τῷ ἄρθρ. 38 τοῦ παλαιοῦ νόμου διαστολάς, ἅρα καὶ τὴν περὶ τῶν δικηγόρων, καὶ ὅμως οὐδεμίαν τούτων ἐπανελάθειν, ἀλλὰ τοῦναντίον εἰσήγαγε σαφεῖ, γενικὸν καὶ ἀπεριόριστον ἀποκλεισμόν «παντὸς δημοσίου ὑπαλλήλου».

Ἐκ τοῦ συνδυασμοῦ τῶν δύο τούτων νόμων συνάγεται ὅτι, ὅπου μὲν ἰσχύει εἰσέτι ὁ παλαιὸς νόμος, δικηγόροι, ὄντες συνάμα καὶ ἑνορκοί, ἀποκλείονται τῆς ἐνασχῆσεως τῶν καθηκόντων τῶν ἐφορευτικῶν ἐπιτροπῶν, ὅπου δὲ ἰσχύει ὁ νέος, οἱ δικηγόροι, ἑνορκοὶ ἢ μὴ, ἀπολύτως ἀποκλείονται.

Δὲν ἀγνοῶ τὰς πολλάκις ἀποπειραθείσας ἐν τῇ ἐρμηνεύᾳ καὶ τῇ νομολογίᾳ διαστολάς μετὰ τὴν ἐμπίσθων, ἢ μὴ, καὶ πραγματικῶν, ἢ μὴ, δημοσίων ὑπαλλήλων καὶ τὰ μετὰ κόπου ἐκάστοτε ἐξαγγόμενα συμπεράσματα ὅτι οἱ δικηγόροι, ὡς μὴ ἀσκούντες δημοσίαν ἀρχήν, ἀλλ' ὄντες ἐλεύθεροι ἐπιτηδευματῆται, ἀποτελοῦσι δῆθεν ἰδιαιτέρον εἶδος δημοσίων ὑπαλλήλων (π. χ. Γνωμοδ. Εἰσαγγ. Ἀρ. Π. ἐν «Θεμίδι» τόμ. 9φ, σελ. 478). Προκειμένου περὶ πράξεως τὴν ὅποιαν ὁ νόμος ἀναγράφει ὡς ἀξιώσιον (ἄρθρ. 32 τοῦ ΧΜΗ νόμου), διαστολαὶ τοιαῦται, ἔξω τοῦ σαφοῦς γραμμάτος τοῦ νόμου κείμεναι δὲν δύνανται, νομίζω, οὔτε νὰ εὐρύνωσιν, οὔτε νὰ περιορίσωσιν τὴν ἔκτασιν τῆς ἐννοίας αὐτοῦ. Πρῶτος ὀρίζοντος τοῦ νόμου, ὅτι οἱ δικηγόροι εἶναι δημόσιοι ὑπάλληλοι (ὄρα Γ. Φιλάρτου, Δικαστ. Ὀργ. σελ. 360, Ν. Ν. Σαρριπόλου Μελέται περὶ δημοσίων ὑπαλλήλων, σελ. 17 σημ. 4, σελ. 17 σημ. 1 καὶ σελ. 26 σημ. 6) καὶ ὅτι τῆς ἐνασχῆσεως τῶν καθηκόντων τῶν ἐφορευτικῶν ἐπιτροπῶν ἀποκλείονται ἐπὶ ποινῇ φυλακίσεως καὶ στερήσεως τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων πάντες οἱ δημόσιοι ὑπάλληλοι, ἔπεται κατ' ἀνάγκην ὅτι ἀποκλείονται καὶ οἱ δικηγόροι.

Τίς ὁ λόγος, δι' ὃν ὁ νέος νόμος ἀπέκλεισε τοὺς δικηγόρους καὶ διατὶ ἐδέχθη τὰ προσόντα τοῦ ἐνόρκου διὰ τοὺς μὴ δημοσίους ὑπαλλήλους, ἐνῶ μέχρι τοῦδε πᾶς ἑνορκος ἀπεκλείετο ἐπὶ ποινῇ, δὲν ἀνήκει ἐνταῦθα νὰ ἐξετασθῇ. Εὐκαταῖον μόνον καὶ ἐπεῖγον εἶναι νὰ ἐρμηνευθῇ αὐθεντικῶς ἢ τροποποιηθῇ ὅσον τάχιστα ἢ διάταξις αὐτῆ, διότι τὰ μὲν Πρωτοδικεῖα τοῦ Κράτους κληροῦσι σήμερον παρὰ τὸν νόμον καὶ τοὺς ἐνόρκους δικηγόρους ὡς μέλη ἐφορευτικῶν ἐπιτροπῶν, τοῦ δὲ νόμου οὕτως ἔχοντος, ὁ ὡς μέλος ἐφορευτικῆς ἐπιτροπῆς κληρωθεὶς δικηγόρος κινδυνεύει, ἐὰν μὲν δὲν ἐνασχῆσῃ τοιαῦτα καθήκοντα, νὰ τιμωρηθῇ δυνάμει τοῦ ἄρθρ. 80 τοῦ ΧΜΗ νόμου διὰ φυλακίσεως μέχρι τριῶν μηνῶν, ἐὰν δὲ τὰ ἐνασχῆσῃ, νὰ τιμωρηθῇ δυνάμει τοῦ ἄρθρ. 82 τοῦ αὐτοῦ νόμου διὰ φυλακί-

ζουσαν τὸ 18 ἔτος ὡς τὸ minimum διὰ τὴν ἡλικίαν τοῦ ἀναγνώστου). Ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν εἶχε καθορισθῇ: «ἀναγνώστας δὲ ἑκατὸν δέκα καὶ ψάλλτας εἰκοσιπέντε» ἐθέσπιζεν ὁ Ἰουστινιανὸς τῷ 535 διὰ τὴν μεγάλην Ἐκκλησίαν (Νεαρ. 3, 1), ἐν δὲ τῇ ἐπιστολῇ τοῦ ἐπισκόπου Ρώμης Κορνηλίου τῷ 251 ἀναφέρεται περὶ τῶν ἐκεῖ: «ἐξορκιστάς δὲ καὶ ἀναγνώστας ἕνα πωλωροῖς δύο καὶ πεντήκοντα (Εὐσεβ. ἐκκλ. ἱστορ. 6, 43, 11).

Συνέπεια τῆς ἐν τῷ κλήρῳ κατατάξεως τῶν ψάλλτων ἦτο ἢ ἐπ' αὐτῶν πειθαρχικὴ ἐξουσία τοῦ Ἐπισκόπου, ἢ ὁμοίως θεσπιζοῦν οἱ κανόνες. Ὁ 69 ἀποστολικὸς κανὼν τιμωρεῖ τὸν ἀναγνώστην καὶ ψάλλον, τὸν παραβαίνοντα τὴν νηστείαν, διὰ καθαιρέσεως, ἐκεῖ ὅπου διὰ τοὺς λαϊκοὺς ἐπιβάλλει ἀφορισμὸν. Ὁμοίως τὴν αὐτὴν ποινὴν ἐπιβάλλει ὁ ἄνω σημειωθεὶς 4 κανὼν τῆς ἐν Τρούλλῳ. Ὁ δὲ 90 κανὼν τῆς Κερθραγένης: «Ὁμοίως ἤρεσαν, ἵνα ὅστις δῆποτε ἐν ἐκκλησίᾳ κᾶν ἅπαξ ἀναγνῶ, ἀπ' ἄλλης ἐκκλησίας πρὸς κλήρωσιν μὴ καταδέχεται». Καὶ τοῦτο διὰ νὰ μὴ καταλιμπάνωσι τὰς οἰκείας

ἐκκλησίας οἱ κληρικοὶ καὶ εἰς ἄλλας προσέρχονται. «Κᾶν γὰρ οὐκ ἐφθασαν καταταγῆναι εἰς κλήρον—λέγει ὁ Βαλαάμων—ἀλλ' ὅμως σφραγιδα ἐπισκοπικὴν ἐδέξαντο, καὶ λογίζονται μέρος τῆς ἐκκλησίας τοῦ χειροθετήσαντος αὐτοῦ». (Πρβλ. καὶ Κ. 6 τῆς τετάρτης Συνόδου).

2. Ἀναφορικῶς πρὸς τοὺς νεωκόρους ὁ κ. Β. ἀναφέρει μὲν τοὺς νόμους καὶ κανόνας, οἵτινες περιλαμβάνουν μετὰ τῶν κληρικῶν καὶ τοὺς θυρωροὺς, ἀντιπαρχατάσσων ὅμως τὰς μεταγενεστέρους διατάξεις, ἰδίᾳ τὰς Νεαρ. 3 καὶ 123, περὶ τῶν πωλωρῶν, τοὺς ὁποῖους δὲν ἀνέφεραν αὐταὶ μετὰ τῶν κληρικῶν, ἐξάγει ἐκ τούτων τοιοῦτον ἀκριβῶς συμπέρασμα. Εἰς τὴν γνώμην του δὲ ἐνισχύεται καὶ ἐκ τοῦ σχετικοῦ σχολίου τοῦ Φωτίου, ὅτι ὀφείλομεν προσέχειν τῇ κρατούσῃ συνηθείᾳ, συνηθείᾳ, καθ' ἣν οἱ μετέπειτα καὶ σήμερον νεωκόροι δὲν εἶνε πλέον οἱ κληρικοὶ ὅστιάριοι καὶ θυρωροὶ τῶν κανόνων. Με' ἄλλους λόγους ὁ κ. Β. συμπεραίνει τὴν δι' ἔθους κυρωθέντος διὰ νόμου κταργήσιν ὀρισμένων κανόνων, λύων οὕτω τὴν παρατηρουμένην σύγκρουσιν μετὰ τῶν κανόνων καὶ νόμων

ἢ μάλλον τὴν φαινομενικὴν ἀντινομίαν εἰς τὰ νομοθετήματα τοῦ Ἰουστινιανοῦ, ὅστις διὰ τῶν αὐτῶν Νεαρῶν ἔδωκεν ἰσχὺν νόμων εἰς τοὺς κανόνας. Ἀλλ' οἱ κανόνες ἀποτελοῦσι σήμερον συνταγματικὴν διάταξιν, συνταγματικὴ δὲ διάταξις δὲν δύναται νὰ καταργηθῇ δι' ἐθίμου, ὅπως θὰ ἠδύναντο νὰ καταργηθῶν αἱ διατάξεις τῆς Ἐξαβίβλου, ἐὰν δὲν ἦσαν μεταγενέστεραι αὐτοῦ.

3. Κατὰ ταῦτα τὸ Κ. Δ. ἀναγνωρίζει τοὺς τε ψάλλτας καὶ τοὺς νεωκόρους ὡς ὑπαγομένους εἰς τὸν κατώτερον κλήρον, ὡς ἀποτελοῦντας τὴν τελευταίαν βαθμίδα τῆς ἐκκλ. τάξεως, οἱ δὲ περὶ τούτων κανόνες ἰσχύουν καὶ σήμερον ὡς συνταγματικαὶ διατάξεις, διότι οὔτε εἰς τὸ Σύνταγμα ἀντίκεινται οὔτε διὰ κληρικὰς περιστάσεις ἐξεδόθησαν, ὥστε νὰ ἦνε καταργητέοναι.

Διὰ τὸν ἁρμοκλητισμὸν ὅμως αὐτῶν ὡς κανονικῶν ἀναγκαῖον προαπαιτούμενον ὑπάρχει ἡ χειροθεσία τοῦ οἰκείου Ἐπισκόπου. 4. «Ὅλοι αἱ ὁδοὶ ἀγούσιν εἰς Ρώμην», θὰ ἠδύνατο ἐν τοσοῦτῳ νὰ ἀνακράξῃ ὁ κ. Βολζίκης, ἀφοῦ πρόκειται νὰ

συμφωνήσω μάλλον μετ' αὐτοῦ εἰς τὸ τελευταῖον συμπέρασμα. Ποῖος τῶρα δικαιοῦται νὰ διορίζῃ τοὺς ψάλλτας καὶ νεωκόρους; Ἡ Εἰσ. Γνωμ. ἐκ τε τῶν νόμων τῶν 52 καὶ ἐκ τῆς κληρικῆς ιδιότητος αὐτῶν συμπεραίνει, ὅτι «οὐδεμίᾳ ἀμφισβήτησις χωρεῖ, ὅτι οἱ ἱεροψάλλται καὶ οἱ νεωκόροι ὑπάγονται εἰς τὴν ἀποκλειστικὴν δικαιοδοσίαν τῶν Ἐπισκόπων, ὑπ' αὐτῶν καὶ μόνον διοριζόμενοι καὶ παύόμενοι, παράλογον δὲ ὄλως εἶνε τὸ ἀπονέμειν εἰς τὴν δημοτικὴν ἀρχὴν καὶ τὰ ὑπ' αὐτῆς διοριζόμενα ἐκκλ. συμβούλια, εἰς ἃ ἀνετέθη διὰ νόμου μόνῃ ἢ φροντίς τῆς διοικήσεως, δικαίωμα ἐπεμβάσεως εἰς τὴν ἐκκλ. τάξιν καὶ εὐπρέπειαν!» Ὁ κ. Β. ἀφ' ἐτέρου, ἐκ τοῦ γεγονότος, ὅτι σήμερον δὲν εἶνε, ὅπως τὸ πάλαι, διαχειριστῆς τῆς ἐκκλ. περιουσίας ὁ Ἐπίσκοπος, ἀλλὰ δυνάμει τοῦ δημοτ. νόμου τὴν περιουσίαν τῶν ἐνοριακῶν καὶ ἐπιτελεῖται τὴν Νεαρὰν 123, 18 κατὰ τὴν ὅποιαν, «Εἰ τις εὐκτῆριον οἶκον κατασκευάσει, καὶ βουλευθῆν ἐν αὐτῷ κληρικούς προβάλλεσθαι ἢ αὐτὸς ἢ οἱ τούτου κληρονόμοι, εἰ τὰς δαπάνας

